І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 51. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 18-го БЕРЕЗНЯ 1965 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 18, 1965 No. 51. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 17-го березня 1965

В АМЕРИЦІ

КОНГРЕС ШВИДКО СХВАЛИТЬ ЗАКОН ПРО ВИБОРЧІ ПРАВА, як заявили провідники обидвох партій, сенатори Майк Менсфілд і Еверетт Мек Кінлі Дірксен. На думку їх Палата легко схвалить законопроєкт, що його переслав до Конгресу Департамент Справедливости, а Сенат також не буде робити більших перешкод. Правда, одиниці між південними сенаторами, як на приклад сенатор демократ Аллен Дж. Елленде́р із Луїзіяни заповів, що вестиме обструкцію (філібустер) проти урядового законопроєкту так довго, як довго йому дасть сили Бог. На його думку в деяких громадах негри перевищують білих у відношенні, як три до одного. Коли б вони взяли в свої руки самоуправу, то вона була б в некомпетентних руках.

ПАЛАТА ПРИЙНЯЛА ПРОЄКТ ПРО СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗПОДІЛ ВИБОРЧИХ ОКРУГ і переслала його до Сенату. Схвалений Палатою Репрезентантів законопроєкт, щоб конгресові виборчі округи були визначувані в можливо найбільше суцільній формі, і щоб число населення цих округ відповідало вимогі Найвищого Суду ЗДА, це значить, щоб всі округи в стейті були можливо рівні щодо числа населення. Прийнятий законопроєкт унеможливить так званий „гєрімендер", це значить визначувати виборчі округи в дивовижній формі, яка давала б більшість партії, що є при владі. Сенат не зацікавлений справою виборчих округ, тому можна сподіватися, що він без труднощів схвалить прийнятий Палатою проєкт.

НОВИЙ ЕМІГРАЦІЙНИЙ ЗАКОН НЕ ЗБІЛЬШИТЬ ЧИСЛА БЕЗРОБІТНИХ, — казав голова Спілки Електричних Робітників Джеймс Б. Кері, зізнаючи в Сенатській Імміграційній Комісії. Кері казав, що те число нових імігрантів, яке зможе прибути згідно з новим законом, становитиме такий малий відсоток числа затруднених в цій країні, що ніяк не зможе мати шкідливого впливу на американський ринок праці. Нові імігранти мусять бути майже самі фахівці, крім найближчих членів родин американських громадян, і ті фахівці негайно дістануть працю після прибуття до ЗДА.

СОЮЗ ДЛЯ ПОСТУПУ ХВАЛИТЬСЯ СВОЇМИ УСПІХАМИ, відзначаючи своє 4-річчя в дні 13-го березня. Статистика показує, що цей Союз може похвалитися економічними успіхами, бо прибутки на особу населення в державах Латинської Америки збільшився впродовж перших чотирьох років на 2.5 відсотка, в деяких державах на 3 відсотки, а декоди навіть на 5 відсотків. Економіка збільшилася тому, що збільшено і поліпшено рільничу продукцію та поширено торгівлю, головним чином в Середущій Америці, між країнами Сальвадор, Гватемаля, Гондурас, Нікарагва і Коста Ріка. ЗДА дали для Союзу для Поступу в чотирьох роках $3,500,-000,000.

ПЕРЕДБАЧАЄ КІНЕЦЬ ХАРЧОВИХ НАДВИШОК У ЗДА шведський економіст Гуннар Мирдал, промовляючи на зборах Крайової Фермерської Унії в Шикаго. На його думку надвишка фармерських продуктів за 10 років зовсім зникне, тому американські фармери повинні продукувати якнайбільше харчів, бо в світі, головним чином серед недорозвинених народів, буде такий голод, що сотки мільйонів людей вмиратимуть із голоду. Голод у світі може спричинити політичний тоталітаризм (комунізм) та викликати заворушення. На думку Мирдаля контроля народин поширюватися буде дуже поволі між недорозвиненими державами, і голод неминучий, бо продукція харчів не зростає так, як населення.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ АНДРЕЙ ГРОМИКО перебуває тепер з 4-тириденними відвідинами в Лондоні. За газетними твердженнями — він не дає себе втягнути в розмову на тему В'єтнаму, обмежуючись до твердження, що „спокій у В'єтнамі залежить від того, щоб американці відійшли відтіль". Покищо він нараджується з міністром Майкелом Стюартом, — на четвер 18 ц. м. призначена його зустріч з прем'єром Гаролдом Вілсоном. Громико приготовляє приїзд до Лондону прем'єра Косигіна.

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ СТАВИТЬ ЗА ПЕРЕДУМОВУ конференції про В'єтнам припинення американцями бомбардування Північного В'єтнаму. Знову ж Америка ставить за передумову — припинення В'єтнамом підтримки південнов'єтнамським партизанам. А Північний В'єтнам, підтримуваний Китаєм, ставить за передумову — відкликання американських військ з Південного В'єтнаму.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ (КНЕССЕТ) РІШИВ 66 голосами проти 29, при 10-ох, що стрималися, нав'язати дипломатичні взаємини з Західньою Німеччиною. Ізраїльський прем'єр Леві Ешколь заявив, що „у конфлікті між почуваннями і розумом — мусить рішити розум".

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА РІШИЛА ВИПЛАТИТИ ІЗРАЇЛЕВІ решту свого „довгу совісти", себто відшкодування за втрати з часів гітлерівського панування, у висоті 860 мільйонів дол. Виплачені Ізраїлеві до цього часу гроші за договором з 10 вересня 1952 сягають вже більйонових сум і стали підставою економічної відбудови Ізраїлю.

У СТОЛИЦЯХ ІРАКУ І ЛИВАНУ, В БАГДАДІ І БЕЙРУТІ ВІДБУЛИСЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ проти тамошніх західньо-німецьких амбасад. Найгірше пошкоджено будинок амбасади в Іраку, здемолювавши частинно його внутрішнє урядження і підпаливши з-середини. Понищено теж багато авт. Західньо-німецький канцлер Людвіг Ергард заявив, що це комуністи нацьковують арабів проти Німеччини. Зате Марокко перестерегло проти зривання зв'язків з Західньою Німеччиною з пімсти за визнання нею Ізраїлю.

ДО ПЕЙПІНГУ ПРИБУЛИ ЧОТИРИ КИТАЙСЬКІ СТУДЕНТИ З МОСКВИ, що їх ніби-то побили московські поліціянти під час демонстрації азійських студентів перед американською амбасадою. Тих авантюрників, які напевне мали доручення від комуно-китайської амбасади в Москві зробити антиамериканський вуличний бешкет, приймали в Пейпінгу, як героїв, використовуючи нагоду для дальших протисовєтських лайок.

ХРУЩОВ МОЖЕ ВЕРНУТИСЯ ДО ВЛАДИ — подають західні кореспонденти з Москви. Вони пояснюють появу такої плітки фактом поважних труднощів, в яких опинилися наступники Хрущова: через В'єтнам погіршились совєтсько-американські взаємини, водночас погіршились взаємини з Пейпінгом і втрачено провід над іншими компартіями, які колись підпорядкувалися Москві.

ТУРЕЧЧИНА ЗНОВУ ПОГРОЖУЄ КІПРОВІ збройною інтервенцією в обороні кіпрських турків. У відповіді кіпрсько-грецький президент Макаріос заявив, що у випадку „інвазії" Туреччини — кіпрсько-грецьке військо негайно захопить всі посілості, що ще в руках турків.

До Південного В'єтнаму вишлють більше гелікоптерів

Сайгон. — Збройні сили американців у Південному В'єтнамі будуть в першу чергу скріплені новими ескадрильями гелікоптерів. Скільки їх буде докладно, цього не сказано. Тепер знаходиться в Південному В'єтнамі кругло 400 американських гелікоптерів з власними залогами. Шеф штабу наземної армії ЗДА, генерал Гаролд Джансон, який перебував у Південному В'єтнамі в минулому тижні, висловив своє найбільше признання для праці американських військових дорадників, які проте беруть активну участь в найбільш небезпечних воєнних виправах південно - в'єтнамського державного війська. Число тих дорадників має бути побільшене. Тепер перебуває в Південному В'єтнамі кругло 27.-000 американського війська. Вістка, наче б вíдповзі мала прибути до В'єтнаму ціла одна американська дивізія — покищо не потверджується, але, в усякому разі, замовкли раніші вістки про задумане відкликування військовиків.

Демонстрації в Алабамі продовжуються

Монтгомері, Алабама — 16-го березня 600 демонстрантів в обороні виборчих реєстрацій маршували вулицею і під час того на них наїхали 15 кінних поліцистів, які розігнали групу маршуючих, поранивши при тому 8 осіб. 38-річний учитель із Гантінґдону в Пенсилвенії був важко поранений в голову. Тактика поліції не сподобалася навіть місцевій владі і вона просила вибачення за дії поліції. В Селмі д-р Мартин Лютер Кінг хвалив урядовий законопроєкт, про який в Конгресі говорив 15-го березня президент Джансон. Д-р Кінг закликав до продовжування демонстрацій так довго, поки не буде схвалений закон, який запевнить негритянському населенню виборчі права. — 1 200 осіб а Селмі зібралися в церкві, щоб протестувати. Д-р Кінг прибув до Монтгомері 16-го березня і закликав до протестаційного походу перед будинок суду. В Монтгомері різні групи демонстрантів старалися дійти до будинку губернатора Воллеса, щоб передати йому на письмі свої домагання, але поліція їх розгоняла. Кінна поліція била демонстрантів шнурами і патиками. Між демонстрантами були студенти з різних коледжів в Пенсилвенії.

Пероністи хваляться виборчим успіхом в Аргентині

Буенос Айрес. — Перонівська партія Народна Унія скріпилася в останніх виборах в Арґентині і здобула стільки голосів, що стала другою щодо сили партією в державі. Ця партія здобула найбільше число голосів (2 770 733), а Народна Радикальна партія стоїть на другому місці (2 620-897 голосів), але радикали здобули 40 посольських мандатів, а прихильники Перона тільки 35. Тепер вибирали 99 послів на всіх 192-ох. В парламенті радикали мають тепер 75 послів, а пероністи 43. Радикали здобули 10 мандатів більше, а пероністи — 26. Перона викинули в 1955-му році, його прихильники стараються про те, щоб колишній диктатор міг вернутися до Арґентини з Еспанії. Минулого року Перон старався вернутися до Арґентини — через сусідські краї, але уряди цих держав не дозволили йому навіть висіти з літака, і він мусів вернутися до Еспанії. Пероністи збільшили число своїх голосів коштом малих партій.

Цьогорічні Шевченківські премії в УССР одержали Бажан, Вільде і Вірський

Київ. — Згідно з рішенням т. зв. урядового республіканського комітету по преміях імені Т. Г. Шевченка, що його очолює совєтський партійний діяч і драматург Олександер Корнійчук, Шевченківські премії 1965 року признано в галузі літератури поетові Миколі Бажанові за його поему „Політ крізь бурю" та Ірині Вільде за її тенденційні і витриманий в партійному дусі роман „Сестри Річинські". В галузі концертно-виконавчої діяльности премію признано балетмайстрові Павлові Вірському за створення ним концертної програми 1964 Державного ансамблю танцю УССР. Пропонованої різними організаціями і діячами культури на відзначення премією посмертної збірки поезій Василя Симоненка п. н. „Земне Тяжіння" (1964), комітет не взяв взагалі до уваги. Темою поеми Миколи Бажана „Політ крізь бурю" є доля „радянської дівчини", батьки якої були „безпідставно репресовані" за часу культу особи", але яка все ж таки ... „зберігає в своєму серці беззавітну любов до партії", тієї, що знищила її батьків.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ „РАСОВОЇ НЕСПРАВЕДЛИВОСТИ В АЛАБАМІ"

У зв'язку з широко розгорненою в стейті Алабама акцією за признання громадянських прав неграм і забороною походів із Селми до Монтгомері в парку Лафаєтта у Вашингтоні, навпроти Білого Дому, відбулися багатолюдні демонстрації із протестом „проти расової несправедливости в Алабамі". В демонстраціях взяло участь яких 15 000 осіб. На фото: демонстранти зібрані на площі Лафаєтта, позаду Білий Дім і ще далі Монумент Вашингтона.

МОРСЬКА ПІХОТА В ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ

Вояки із з'єднання морської піхоти ЗДА під обстрілом комуністичних партизанів поблизу летунської бази Да Нанг у Південному В'єтнамі.

ЗДА ТАВРУЮТЬ ФРАНЦІЮ ЗА ПІДРИВАННЯ ЇХ МІЖНАРОДНОЇ ПОЗИЦІЇ

Вашингтон. — Заступник державного секретаря Дж. Болл, промовляючи в минулий вівторок 16 березня на конференції над проблемами закордонної політики, влаштованій Державним Департаментом, таврував ті держави, які, не приймаючи на себе міжнародних тягарів та відповідальности, раз-у-раз тільки „дають поради" і критикують. Джордж Болл, не назвавши Франції і її президента Ш. де Голля по імені, прозоро говорив на їх адресу, тим паче, що він навіть вжив іронічно фразу з колишньої промови де Голля про „Европу від Атлянтику по Урал". Джордж Болл заявив, що хто не має на увазі інтересів вільного світу, а зате намагається тільки накинути іншим свої теорії, той шкодить вільному світові. Він звернув увагу, що всі ті „за кордоном і в краю", які поручають ступневе „відв'язання" Америки від різних частин світу, забувають, що в Европі Америка тісно пов'язана економічно - військовими зобов'язаннями, а в різних інших частинах світу виповнює ту прогалину, яка настала з ліквідацією старого колоніялізму. Оборона волі в Південному В'єтнамі служить справі волі в цілому світі — заявив Джордж Болл. Американські газети коментують його промову, як доказ щораз більшого невдоволення американських керівних кол егоїстичною і виразно антиамериканською політикою Франції, яка свою „незалежність" продемонструвала останньо — підписанням нового торговельного договору з Північним В'єтнамом, якому вона обіцяла поширити дотеперішній торговельний кредит. Підписання такого договору у Парижі в тому часі, коли ЗДА бомбардують Північний В'єтнам за його ролю агресора проти Південного В'єтнаму — це яскрава демонстрація проти Америки та підтримування агресивних настроїв південно - азійських комуністів.

У МЮНХЕНІ

V

ОСЕРЕДОК УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІГРАЦІЇ

(А. Д.) Мюнхен, столиця Баварії в Німеччині, є українським еміграційним „Римом" у політичному сенсі. Не кількісто українців—їх же там залишилося вже менше, ніж мешкає невеличка українська громада в одному із міст Америки. Але й в Римі кількісно українці становлять малу громаду. А проте Мюнхен також можна вважати за столицю української політичної еміграції, бо там її провід, там головні українські еміграційно-політичні установи, там видається головні публікації і там справжні українські політичні еміґранти, а не громадяни українського роду, як це є в нас, в Америці чи в Канаді.

Очевидно, що за три короткі дні, та ще й такі несприятливі для орієнтації, як субота й неділя, не багато можна було побачити й пізнати з того осередку, однак, деякі враження й спостереження можуть мати певну інформаційну вартість.

Цікава пригода трапилася уже в дорозі літаком з Риму до Мюнхену. Припадок хотів, щоб в тому самому літаку, навіть побіч підписаного, сидів німецький католицький єпископ, що з супровод монсеньйора — як це можна було судити по одягу й опісля з розмови — вертався також з Риму з тієї самої урочистої інсталяції нових кардиналів. Розмова між ними зійшла власне на українського кардинала Йосифа Сліпого, його минуле й перспективи на майбутнє, а далі й на ввесь великий комплекс, що його становить проблема України в теперішньому світі. Це тільки потвердило враження з Риму про велике міжнародне значення найменування українця кардиналом, потвердило інтенцію Папи Павла VI, висловлену в промові під час ав[...]

[...]дієнції української групи, що він „підвищенням великого славного українського Митрополита до кардинальської гідности бажав виявити глибоку пошану до монсіньйора Иосифа Сліпого та до всього українського народу..." Розмова німецького єпископа з монсіньйором потверджувала, що ту ціль досягнено.

На характер центру української політичної еміграції вказала перша вістка, з якою автор цього репортажу зустрівся в Мюнхені: смерть проф. д-р Юрія Студинського, голови Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині та кореспондента „Свободи". Д-р Студинський в його віці, при його здоров'ї і в його життьових обставинах, міг померти природньою смертю. Але ж у такому місті, де його після років по „природній смерті" — як це було з д-ром Левом Ребетом — виявилось, що він упав жертвою большевицького скритовбивства, де жертвою запланованого в Москві убивства впав Степан Бандера, в такому місті місцева влада мусить рахуватися усякими можливостями. У смерті проф. Студинського був ще й такий загадковий момент: його трупа знайдено в замітному мешканні може й через кілька днів після смерти; він був тільки частинно одягнений, а на його столику стояли дві порожні чарки, які свідчили, що він мусів бути в якомусь товаристві.

Тому й проведено формальне слідство, задокументоване відповідним протоколом та фотознимками. Однак українці, з якими доводилось зустрічатись, не висували будьяких підозрінь чи сумнівів.

Українську мюнхенську громаду можна було побачити при двох нагодах: у неділю 28-го лютого, в церкві, і наступ[...]

(Закінчення на стор. 3-ій)

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

НТШ В ЗДА ВЛАШТОВУЄ ШЕВЧЕНКІВСЬКУ НАУКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Ню Йорк. — Філологічна Секція Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА відзначить цьогорічні Шевченкові роковини Шевченківською Науковою Конференцією, яка відбудеться в суботу 20 березня ц. р. о год. 6-ій вечора у великій залі Українського Інституту Америки при 2 Іст 79 вулиці в Ню Йорку. У програмі конференції передбачені доповіді: проф. Богдана Ромaненчука на тему „До питання Шевченкового світогляду", інж. Оксани Дучимінської на тему „Василь Доманицький — редактор першого повного „Кобзаря" та проф. Василя Лева на тему „Шевченкіяна у виданнях Наукового товариства ім. Шевченка".

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ МАТІЄВА-МЕЛЬНИКА

Ню Йорк — Дня 19-го березня ц. р. о год. 8 веч. в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбудеться вечір на пошану пам'яті поета-педагога Миколи Матієва-Мельника, що довгі літа працював гімназійним учителем у „Рідних Школах" Чорткова, Станиславова і Львова, як також семінарії СС Василіянок у Станиславові і Львові. До Америки приїхав 1947 р., але після трьох місяців перебування в ЗДА помер передчасно від розриву серця. У вечорі беруть участь: проф. д-р В. Лев — слово про поета, І. Коновів і В. Калин — рецитації творів і Ігор Соневицький фортепіяно. Присутньою на вечорі буде дочка поета п-ні Софія Бура з Клівленду.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР НА ПОХОРОНІ ВІНСТОНА ЧЕРЧІЛЯ

Париж. —Як повідомляє паризьке „Українське слово" з 21 лютого, в похороні Вінстона Черчіля в Лондоні взяв участь також представник Товариства б. Вояків УНР у Франції Михайло Карачевський-Вовк. Він репрезентував це Товариство, яке є зв'язане організаційно із французьким Національним Комбатантським Союзом, із прапором українських комбатантів під час похоронних урочистостей у Лондоні й у Вайтголлі. Після похорону український представник був запрошений разом з делегацією французьких комбатантів на прийняття до Французької Амбасади.

НТШ І ЛІКАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО ВЛАШТУВАЛИ СПІЛЬНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Ню Йорк. — В суботу, 13 березня 1965 р. відбулася у великій авдиторії Українського Інституту Америки — третя спільна Наукова Конференція, яку влаштували Математично - Природописно-Лікарська Секція НТШ і Головна Управа Українського Лікарського Товариства Північної Америки. Конференцію відкрив голова Лікарського Товариства д-р М. Зарицький.

Першу доповідь на тему „Вплив алькоголю на нервову систему людей" виголосив психіятр д-р Євген Грабарчук, подаючи симптоми хворіб алькоголіків та їх терапію.

З черги лікар Ветер. Адм. Шпиталю, д-р Люба Стефанівська говорила про „Регабілітація як нова спеціяльність лікарської науки", що у висліді медично-гуманітарного процесу уможливлює хворій людині вернутися до продуктивного життя. По Конференції висвітлено науковий кольоровий фільм про лікування цукриці.

Конференцію закрив з рамени НТШ, проф. д-р Жарський.

РЕТРОСПЕКТИВНА ВИСТАВКА ЮРІЯ СОЛОВІЯ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В Українському Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку при 149 Друга Евню відбудеться в суботу 20 березня ц. р. відкриття ретроспективної виставки малярських праць відомого українського маляра-модерніста Юрія Соловія. Виставка охоплюватиме важливіші праці Юрія Соловія, характеристичні для шістьох етапів творчости мистця: пост-імпресіонізму (з 1945 р.), фігурального конструктивізму (1947), безпредметности (1948), звороту до фігуральности (1948-49), релігійної тематики (1950) і сучасного експресіоністично-містеріяльного символізму. Виставка триватиме до 4 квітня ц. р. і її можна оглядати в п'ятниці від 6 до 9 веч., в суботи від 1 до 7 вечора і в неділі від 12 до 7 веч.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

МРІЯ — УКРАЇНА!

Після закінчення медичної школи Ніна Козаченко, живе і працює у далекому, глухому селі бурятського Забайкалля. Кореспондент „Молоді України" Ірина Бабич, яка відвідала дівчину, пише 7 березня ц. р.:

„Тихо співає Ніна рідну українську пісню.
— Сумуєш?
— Авжеж.
— Мрієш про повернення?
— Мрію".

ГОРІЛКА ДЛЯ МОЛОДІ... З-ПІД СТОЛА

Кореспондент „Молоді України" за 6 березня ц. р. розповідає про київські кав'ярні для молоді: „Киянку" та „Марічку" — замкнули, а „Веселка" та „Мелодії" ледь-ледь животіють. Ще діє кав'ярня „Мрії". Як же вона виглядає? Ті ж танці, ті ж пісні, віршик, та ж горілка, але... з-під стола."

ТАЛАНОВИТА БУКОВИНКА

Олена Гаюк — талановита вишивальниця на Буковині, яка не лише успішно опанувала понад 60 народних швів, але й сама вигадала більше як десять швів. Особливу славу здобули її вишивки-картини: „Олекса Довбуш", „Юрій Федькович" та „Лілея". („Молодь України" 5 березня ц. року.).

„НОВА" ТРАДИЦІЯ

„...А потім касири урочисто вручали молодим робітникам їхній перший заробіток... Віднині свято першого заробітку стало в ровенських текстильників (Волинь) ще однією традицією". („Молодь України" 3 березня ц. р.).

ПЕРШИЙ ГРАД НАД ОДЕСОЮ

4-го березня вночі, — повідомляє кореспондент РАТАУ. — над Одесою пройшла сильна злива з градом. Березневі грози, кажуть метеорологи, над Одещиною — рідкісне явище: за останні сто років його спостерігали сім раз, а град — уперше.

СКРИПКА РОЗМІЩУЄТЬСЯ НА НІГТІ МІЗИНЦЯ

Мініятюри Михайла Маслюка із Жмеринки на Вінниччині здобули широку славу.

Недавно Михайло Маслюк виготував скрипку: її висота 9 міліметрів. Зроблена вона у такій самій пропорції, з тих самих матеріялів і має ті самі деталі, що й велика скрипка.

Вона розміщується на нігті мізинця. Ще й лишається місце („Молодь України" з 5 березня).

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Ліквідація сумної спадщини

Виступ президента Л. Б. Джансона в понеділок 15 ц. м. перед об'єднаними Палатами Конгресу був історичною подією, яка буде записана поруч із кількома подібними подіями у довгому і все ще не закінченому процесі творення єдиної, суцільної американської нації з людей різних рас, віровизнань і різного територіяльного походження, з глибокими чуттєвими коріннями в різних країнах світу. Расовий бар'єр, що існує по нинішній день у кількох південних стейтах З'єднаних Держав, — найбільша перешкода для завершення цього процесу, бо цим бар'єром є не так формально-правні шикани із ціллю зберегти чітке розмежування між білою і чорною расою в громадському та приватному житті, як расова ненависть, сильніша за букву закону. Це вона є тією „жалюгідною спадщиною" минулих сторіч, про яку говорив Президент. Це вона, всупереч змістові й духові Конституції, всупереч здоровому глуздові диктувала стейтовим та міським службовцям у шістьох південних стейтах все ще не допускати мурінів до голосування у федеральних, стейтових та муніципальних виборах.

У своїй 50-хвилинній промові, яку приявні законодавці перервали оплесками 36 разів, Президент підкреслив, що це, власне кажучи, не є проблема мурінів ані білих, Півдня ані Півночі, а — проблема американської нації. Тому він найдостойнішим тоном закликав перебороти, відкинути й перейти упередження та пересуди, що назрівали сторіччями, коли був поділ на білих панів і чорних невільників. Поруч із полум'яним закликом в ім'я ідей Великого Емансипатора Лінкольна — Президент навів конкретні способи, як переводиться расову дискримінацію в кількох південних стейтах, щоб позбавити негрів у практиці їхнього конституційного виборчого права. Вся ця велика промова Президента була мотиваціею окремого звернення, зголошеного ще того самого вечора до Конгресу з вимогою, щоб Конгрес прийняв закон, який виключив би надалі оті негідні підступи й шикани проти мурінів у ділянці права голосування. Президент у своїй промові закликав, щоб наради над цим законом не тривали місяці, а тільки дні чи щонайбільше тижні. Судячи по настроях — нема сумніву, що обидві партії в Конгресі підуть назустріч закликові Президента.

Крайня пора позбутися раз назавжди тієї расової ворожнечі, яка дає добру нагоду ворогам Америки, нацьковуючи білих проти чорних і навпаки, дискредитувати й компромітувати її в очах світу. Ми є свідками останнього етапу на довгому шляху ліквідації цієї болючої і важкої справи.

Комуністи бояться правди

Кілька років пишеться в світовій пресі про основну різницю між совєтським чи пейпінгським „ортодоксальним" комунізмом, з одного боку, і так званим „національним комунізмом" югославського Тіта і вже деяких совєтських сателітів, з другого. Пишучи про югославський комунізм і „національ-комунізм" тих чи інших „народньо-демократичних" країн, деякі західні коментатори підкреслюють їх справжній нібито „демократизм", розписуються про свободу думки і слова під цього роду націонал-комуністичними режимами і т. д.

Дуже часто в цьому намаганні брати свої власні побажання за дійсність ці коментатори переочують наявність таких чи інших фактів, які докорінно заперечують їхні писання. Диктаторові комуністичної Югославії західня преса дуже скоро забула застосовані ним репресії супроти Мілована Джіласа, видатного партійного діяча, який відважився виступити з критичною оцінкою й засудженням комуністичної дійсности в СССР і в Югославії.

Новим, незаперечним доказом наявности „режимної шруби" в цій же „свободолюбній" Югославії може бути афера із югославським славістом російського роду, Михайлом Михайловим, репортаж якого п. н. „Московське літо 1964" був гостро засуджений самим Тітом, як „реакційний", за чим послідувало негайне й ув'язнення самого автора.

Безпосередньою причиною репресій у відношенні до Михайлова, до речі народженого і вихованого вже в Югославії, було те, що в репортажі про своє наукове відрядження до СССР він посмів написати, що це в Совєтському Союзі „винайдено" і введено вперше концентраційні табори для політичних в'язнів, і що народовбивство було широко практиковане в Совєтському Союзі. За цю незаперечну вже сьогодні і відому всім правду сконфіскований журнал, в якому був надрукований репортаж, а самого автора гостро засуджено за „білогвардійство" та „антикомунізм" і — позбавлено свободи.

Не зважаючи на те, чи ці репресії започатковано з ініціятиви самого Тіта, чи, як дехто твердить, на вимогу совєтського уряду, вони доводять, що в ставленні до свободи думки і слова націонал-комуніст Тіто такий же реакційний, як і кремлівські самодержці, з якими він таки пішов на злагоду. Правди бояться і в Москві, і в Пейпінгу, і в Беграді. Це вже такий характер антинародного комунізму.

Р. Смаль-Стоцький

ПРАВДИВЕ ЗНАЧЕННЯ СОВЄТСЬКОГО ТЕРМІНУ „УКРАЇНА"

(1)

Треба нарешті це питання ясно й чітко поставити перед нашою суспільністю. І треба поставити, ясною відповіддю, крапку над „і", хоч ця операція і болюча, бо слово „Україна" переплетене у нас із глибокими почуваннями. Але прем'я люте, і нам, політичній еміграції та представникам вільної української науки, не годиться бавитись ілюзіями, бо політика, що не рахується з дійсністю, взагалі не є політикою, а є самообманом.

Треба, отже, науковці, що роками займаються семантикою, дати громаді ясну відповідь на питання: яке є значення совєтського терміну „Україна"? Треба проаналізувати дійсні реалітети „совєтської України" і з'ясувати дійсне значення цього слова за московсько - комуністичною завісою. І може це розвіє дурман фальшивих теорій, що, як лихоманка, трясуть малою частиною наших старших громадян та молоді.

Насамперед звернімо увагу на важливу ділянку новітнього мовознавства, а саме на семантику, ту дисципліну, що досліджує значення слів і в Европі має дещо відмінні завдання, як у Новому Світі. Вона нас встановлювати первісне, основне значення даного слова, схоплювати його різні розгалуження та визначати цілий розвиток від корінного уявлення аж по сьогоднішній день. Щойно встановлення повного й правильного значення слова, чи слів, уможливлює людям вміну думок, щойно тоді здійснюється явище „мови".

Бо мова, пам'ятаймо, служить для взаємного зрозуміння, а не непорозуміння тих, що розмовляють. Отож, всяка правдива дискусія чи діялог можливі тільки тоді, коли обидві сторони вживають термінів і слів, які мають рівні і точні значення, спільні обом розмовникам. Якщо одна людина під словом „корова" розуміє „козу" і продає ту „козу" як „корову", переконуючи покупця повінню фраз, що та „коза" є дійсно „коровою", і якщо та друга людина, чи група людей, не бачивши тої „корови", її купує і вірить, що вона, чи вони, купують „корову", то розчарування буде велике і трагічне. У нашій народній пісні справа виріщена гумористично: „Ой так чи не так, нехай риба буде рак"... Але в політиці риба не є раком.

Ленін розумів, якою могутньою зброєю є слово і гасло в політичній пропаганді. Він розумів, що для успішної пропаганди треба в головах майбутніх жертв викликати хаос значень, що заломлював би їх опір проти большевицької політики. Тому він і дав виразну інструкцію: „баламутьте ваших ворогів"! І дійсно, своїми гаслами й термінами агітатор одурманив і селян і робітників, — і цьому семантичному хаосові большевики завдячують 75% своїх успіхів не тільки під час революції, а й пізніше у їх закордонній пропаганді, ба навіть і донині у деяких колах американської, досить поверхової і політичні неідеологічні.

Москаль Ленін також добре пам'ятав московське приславів'я: „покупець - дурак — це дар Божий". І він одурманював людей, продавав комуністичну криваву реакцію і деспотію, як „прогрес — народоправство" цілим потоком двозначних слів і термінів, аж, встановивши тоталітарну диктатуру, зміг надати старим термінам „нових" значень. Його партія продовжувала й продовжує цей обман, називаючи неволю — „волею", війну — „миром", диктатуру — „демократією", демократію — „фашизмом", реакцію — „прогресом", імперіялізм — „визволенням народів", встановлення диктатури комуністів — „актом самовизначення народу", колонію — „союзною самостійною суверенною республікою" і т. д.

Московська комуністична тиранія є дійсно тоталітарною диктатурою, що поширюється навіть на значення слів і термінів. Вдосконалена техніка баламучення ідеологічних противників, що ставить комітіть - головою первісне значення — це найбільш успішна зброя Москви і в сучасній холодній війні, що почалася 20 років тому і триває досі. Це найбільш успішна метода для полонення мозків інтелігенції у вільному світі, яка вірить в „еволюцію" у большевії.

Ми, науковці в Европі, зокрема мовознавці, ще з 20-их років зрозуміли ті методи і тактику московського комунізму, проте він не тільки одурманив частину европейських лібералів та демократичних соціялістів, а й спровокував жахливі помилки повороту на „батьківщину": Винниченка, М. Грушевського, Лозинського, Ст. Рудницького, М. Чайковського, Крупницького, Сказинського, Бобинського і багатьох інших. Винниченко, умудрившись вернутися на Захід, опублікував у „Новій Добі" (жовтень 23, 1920 р.) правдиві значення московських термінів „самовизначення народів", „правда народів", — за якими криється стара царська політика поневолення народів з брутальним московським централізмом для відбудови „єдиної і неділимої Росії". А в маніфесті до европейських соціялістів „Революція в небезпеці" подав дійсне значення терміну „Українська Соціялістична Радянська Республіка" — виясвивши, що її уряд це засновний на жадних „радах" чи „виборах", а іменований Політбюром Російської Комуністичної Партії і діє як виконавчий орган московської диктатури в Україні. А вся та комуністична термінологія обчислена тільки на те, щоб викликати баламутство в головах своїх і чужих, здійснювати за параваном тих термінів відбудову „єдиної і неділимої", шляхом до якої стало ленінське гасло, що звертаюзлювали українських сантиментальністів — „самоопределение вплоть до отделения". Його дійсне значення всі ми на власній шкірі зрозуміли...

Приїхавши 1947-го року до Америки, я в американському католицькому університеті, а також у зустрічах з американською професурою мі стверджувати, яке спустошення та комуністична метода і техніка викликали поміж науковцями і студентами в Новому Світі. Вислідом їх був повний семантичний хаос, що провадив і до нашого Державного Департаменту і окотиво всю „ліберальну" журналістику.

Не можу забути, як після одної лекції на курсі „Історії Совєтського Союзу" підійшла до мене сестра - законниця і запитала, чи я читав промову сталінського опричника — Вишинського в Об'єднаних Націях. Вишинський заявив, що большевицький уряд уважає себе за „прогресивну демократію". Тому сестра повірила, що за кілька місяців зійдеться „Конференція круглого стола" і принесе нарешті світові мир, бо Америка є також за „прогресивну демократію".

Ентузіязм викликала поміж студентами заява Громика проти „імперіялізму", бо „ми, американці, теж проти імперіялізму, — тому большевики й американці знову стануть союзниками"... Скільки праці коштувало — поволі, крок за кроком, на підставі совєтської преси і публікацій, щоб виявити студентам совєтське значення терміну „імперіялізм". Отож, Москва називає врятування половини Кореї — актом „американського імперіялізму"; врятування Греції чи половини В'єтнаму — „брутальним американським імперіялізмом".

А який семантичний хаос викликає совєтська Конституція в американських головах! Студентів треба вчити, рядок за рядком, як її читати і розуміти, бо там що не слово, то брехня, висловлена технікою пофальшованого значення. Наприклад, параграф 13: „Союз Соціялістичних Республік — це федеративна держава, створена на підставі добровільного союзу рівноправних совєтських соціялістичних республік". Задумаймося, і зрозуміємо, що термін „федеративна держава" має тут інше значення, як в Америці чи у вільному світі, а терміни „добровільний союз" чи „рівноправні республіки" — цинічні фальшивки. І так іде параграф за параграфом Конституції, виповнені ущерть семантичним ошуканством.

Оце й було причиною, чому я опублікував у 1949 р. у "Ukrainian Quarterly" (том V) статтю "Soviet Semantics", маючи ще з „Известий" знаменити цитату: „Ошукування наших ворогів — це справжня революційна метода справжньої революційної боротьби". Я послав її англійському представникові в Об'єднаних Націях, і він створив у своїй промові в ОН для „совєтської семантики" прегарний термін: "upside - down language" — мова із значеннями „догори ногами".

В Америці тільки соціяліст Норман Томас був наскрізь свідомий того, які жахливе ошуканство супроти політичних дітвах та наївняків у вільному світі поповнює Москва своєю семантикою. В „Чудо ... для мене (я подав його в "Captive Nations", 1960 р., ст. 44) він підтвердив своє переконання, що „комуністи сплюндрували всю (міжнародну) термінологію лібералізму, демократії і гуманітаризму, обернувши її значення в цілковиті протилежності — антитези". *(Далі буде)*

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У СПРАВІ „КУЛЬТУРНОГО ОБМІНУ"

Після мого виступу на вічі в Ньюарку, Н. Дж., в справі т. зв. культурного обміну (радше обміну) я одержав багато листів, автори яких підтримують мій погляд, що приватна вміна думок — це приватна справа кожного громадянина, а зорганізовані виступи для такого обміну є не лише даремною витратою часу, але й можуть принести нам небажані політичні наслідки, як це сталося під час другої світової війни. Проте, деякі „культурні діячі", які живуть ще „прогресивними" поняттями державного будівництва, себто ідеалом з-перед 1914 р., вважають, що вони збудують Україну без війська, лише культурним обміном.

Не буду з ними спорити, бо коли вони заснули в 1914 р., хай сплять і далі сном „блаженних ікроїдів". Для тих, яким справа дійсно лежить на серці, буде цікавим голос американської преси, як вона розуміє „культ-обмін".

Генрі Й. Тейлор у статті п. н. „Нацисти навчили червоних трюків" пише: „На площі Дзержинського в Москві існує другий відділ совєтської розвідки під тою самою головною командою, знаний, як Товариство для культурних зв'язків з закордоном. Ця організація, яка позує, як незалежна, нав'язує зв'язки з закордоном, доставляє совєтські фільми, влаштовує вміну артистів і т. д. В дійсності вона є стисло контрольована комуністичною партією і ловить у каламутній воді ступайків та прихильників. Наприклад, нагаше ЕфБіАй підозріває, що найкращий клюви московського цирку — найбільший ас, який узяв приступом Ню Йорк та інші міста в ЗДА, був головним совєтським асом при рекрутуванні праціввн і к і в (шпигунів)".

Чи треба кращих вияснень? Дехто з наших „культурників" каже, що коли американський уряд робить таку вміну, то й нам треба це робити. Варто перефразувати тут польську приповідку: „Що вільно воєводі, того не вільно тобі, український „культурнику".

д-р Володимир Галан
Філядельфія

ПРО ПЕРЕДРУКИ

Якщо передруковуєте твори українських совєтських письменників, то не подавайте жадних коментарів, не розтлумачуйте, що саме в тій чи іншій поезії хоче сказати автор. Маємо вістки з України про те, що наших молодих поетів викликають до КГБ і показують їм націоналістичні газети з передрукованими їхніми поезіями. Знаєте, що це справа смертельно небезпечна, тож не спричиняйтесь до того, щоб свідомих людей там нищили. Друкуйте все, але без жадних коментарів.

В. Коваленко
Торонто

● **Франція**, яка дотепер була найбільшим протектором і доставцем зброї Ізраїлеві, хоче використати погіршення західньонімецьких і арабських відносин і посилити свої впливи в арабських країнах. Ізраїльські кола потішають себе, що після визнання Ізраїлю Західньою Німеччиною — ця остання може заступити Францію.

НА ТЕМИ ДНЯ

Дурисвіти

Кореспонденти „Правди" В. Гончаров і К. Мічурін у великій статті 23 лютого ц. р. запевняють, що у 1965 році „щасливі совєтські громадяни" дістануть 477 мільйонів пар взуття — понад дві пари на кожну людину; що, мовляв, лише зовнішнім виглядом совєтське взуття, можливо, поступається перед закордонним, а щодо міцности — йому нема рівного.

І тут же наводять факти, які повністю усе сказане ними заперечують. Яка „міцне" це взуття видно з того, що в черевиках, виготовлених московською фабрикою ч. 2, уже за кілька годин відлітають підошви; на другий день відпадають закаблуки у жіночих черевиках, виготовлених московською фабрикою „Зоря"; вишкіряють зуби черевики, зроблені зарайською та гродненською фабриками; змиваєься фарба, рвуться обшивки...

Не менш цікава річ, як в СССР „обслуговують" покупців. У крамниці, — пишуть ті кореспонденти, — можна бачити зразки взуття. Їх, ті зразки, виготовляють в особливих умовах, най б і л ь ш вправні робітники, з найкращих матеріялів. Натомість взуття, яке йде в продаж, порівнюючи із взірцями, вміснівідне не можна — таке погане!

„Правда" стверджує, що в СССР виробляють взуття багато, мовляв, як по дві пари на особу. Однак минулого літа чоловіки не могли купити сандалів, а жінкам не вистачало легкого взуття. До того ж шкіра на взутті груба, тверда, нерівномірно забарвлена, не гнучка, і люди натирають ноги, дістають нагниття.

Що посіяли, то й жнуть

Групу школярів - туристів з Тульчина зупинили на вулиці в Києві четверо підлітків.

— Я працівник міліції, — заявив один і показав якусь червону книжечку. — Хто ви такі? Чого вештаєтеся вулицями?

— Приїхали на свята, — почали були хлопчаки.

— Досить базікати! — перервали їх. — Вивертайте кишені! Чого стоїте?! Доведеться, мабуть, допомогти!

Коли потерпілі відійшли, Вячеслав (він очолював групу) виявив незадоволення:

— Мало грошей! Треба ще раз попотрусити.

Учнів наздогнали, забрали все, що могли, і пішли.

В „операції", крім Вячеслава, брали участь Гаражун, Шелест, Курський, „Дружки", як вони себе звали, частенько „обчищали" кишені молодших школярів, навіть їздили в „подорожі" по різних містах...

Якщо такі злочини підлітків поширені в Києві, і їх не можна приховати, бо вони занадто видимі, то що ж тоді говорити про провінцію? А скільки подібних справ не потрапляє на сторінки газет і залишається в понурих стінах совєтської поліції, чи то пак міліції!

І от „товариський суд"... Що їх, підлітків, повело на шлях злочину? Довго думали-гадали і, нарешті, прийшли до висновку: „пережитки капіталізму!"...

Які ж пережитки? Адже не лише ці діти, а й їхні батьки народилися й виросли за совєтського режиму. Значить, справа саме в зачерствілому совєтському режимові. Як кажуть приповідка: на злодієві шапка горить, не знайти винних, коли обличчя криве. Москва зруйнувала основи людської моралі — родину; заборонила релігійне виховання, посіяла сварку, нелад, розлад, пиятику. І от маєте! Що посіяли, те й жнуть.

П. Панасенко

Чудесний лік

Усі добре собі пригадуємо, як під час другої світової війни почали вживати як антибіотика пеніциліни, яка лікувала дуже швидко ті недуги, що перед тим вимагали довгого часу, а деколи взагалі не піддавалися лікуванню.

Тепер маємо цілу групу подібних антибіотиків, і пеніциліна вже не є чудесним ліком, як це було 20 років тому. Тоді одна особа в таборі для переміщених, що мала екзему на нозі, просила лікаря, щоб дав їй коштовної пеніциліни. Ця ж лікар відповів: „Не можна, пане, стріляти до горобця з гармати".

Тепер уже пеніциліна не є гарматою: на щастя людини, появились і появляються інші, справді важкі гармати, які допомагають лікарям поборювати різні недуги.

Недавно часописи принесли вістку про появу „важкої гармати", яку самі лікарі називають „чудесним" ліком, бо діє він надзвичайно швидко і всебічно.

Джан А. Осмундсен пише на сторінках „Ню Йорк Таймс" про лікувальні прикмети цього нового ліку, що коротко називається DMSO — dimethyl sulfoxide, такі неймовірні слова:

„Він зовсім заспокоює біль, приспішує гоїння ран; зменшує в людини запальний стан; вичищує потовчення на тілі й синяки; служить як засіб до заспокоєння нервів; допомагає при терпіннях під час так званої сінної гарячки; при болях мускулів; усуває отруті з організму та помагає при деяких родах артеризму й запаленні т. зв. лобових пазух".

Треба ще додати, що ДМСО може переносити деякі ліки, як, наприклад, інсуліну, до людського організму за допомогою шкіри. Якщо покласти цей чудесний лік на шкіру, то за кілька секунд можна відчути його смак. Цей лік покладений на листок, коріння або стовбур, переносить у рослину хемікалії, які приспішують її ріст.

Сотки лікарів і ветеринарів випробовували ДМСО на собі та на тваринах і ствердили повний успіх цього ліку.

ДМСО використовують також і в промислі як розчинник у продукції синтетичних текстилів і для приспішення деяких хемічних реакцій.

У рільництві цей препарат виявився корисним у приспішенні росту полуниць, він нищить заразки на грушах, запобігає гниттю картоплі в землі та нищить паразитів на рослинах.

Найцікавіше в цьому всьому те, що ця цінна речовина є побічним продуктом при виготовленні паперової маси. 35 фунтів деревини дає коло 4 унцій чистого ДМСО.

Про ДМСО звітували перед представниками Технічного Товариства Промисловости в Ню Йорку Роберт Дж. Гершлер із Корпорації Крови Целлербах із Кемесу, Вашингтон, та др Стенлі В. Джекоб з Орегенського університету. Вони заявили, що вже 6 фармацевтичних компаній — Сквібба, Шерінга, лябораторія Синтекс, Мерк Шарп і Дом, Гайгі фармація і Америкен Говм Продактс — мають ліцензії на випробування і продукцію цього препарату для медичних цілей.

Невідомо, коли цей новий лік появиться в продажу, — це залежить від того, коли цю справу вирішить Адміністрація Харчів і Ліків.

Треба згадати, що цей новий чудо - лік не діє проти укусів комарів, бо він витворює в органічних тканинах такі самі хемікалії, які виникають внаслідок укусів комарів. До того ж треба мати на увазі, що деякі особи вразливі на ДМСО: він має запах, подібний до запаху устриць, і викликає в цих осіб нудоту.

І нарешті: новий лік не зможуть уживати люди, які спожили забагато алькоголю.

Л. Г.

Леся Лисак

ЧЕРВОНЕ ЯБЛУКО

Моя добра подруга вернулася із поїздки до Метрополії. Не першої, зрештою, і напевно не останньої от такої собі звичайної поїздки, яка в теперішньому маштабі всесвітніх подорожей майже нічого не означає. Такий собі звичайний, буденний епізод, супроти якого колишня подорож, скажімо з Поморян до Львова, була великою подією. Бо тоді з такою подорожжю пов'язувалась ціла маса вражень і емоцій, а тепер нелегко нас чимсь захопити чи надто зворушити. Що ж, часи і люди міняються.

Проте, залишилася одна схожість: і тоді і тепер, по повороті з „великого міста", знайомі питають вас те саме: „Ну, як там було?" — Це незмінне питання є виявом притаманної нам усім цікавости: „ану ж дізнаюся про щось нове й інтересне?" (Ні, мабуть таки людська вдача не змінюється!). І на це питання майже кожен навіть ті, скупі на слова радо відповідає, починає розказувати свої враження. Отже, прогостя дехто з тих „сантиментальних" скаже вам, що навіть у найкраще обладнаній кімнаті у великому місті вас не залишає самота: другий розказуватиме про ресторани, хвалитиме або ганитиме їх — залежно від смаку; інший — про найновіші театральні вистави на Бродвеї (ніякі здебільша говоритимуть про моду, на що тему вони говорити, мусять цілими годинами), чи про зустрічі із знайомими. Словом ті, що побували в „Метрополії", мають про що розказувати.

Моя подруга відступила цим разом від трафарету: коротко згадала про найновіші „шоу", ще менше про ресторани, зовсім мало про спільних знайомих і зупинилась на „смішному", як вона сама сказала, епізоді.

— Бо це було так, — почала моя подруга — іду собі вулицею, мабуть Двадцять восьмою, що лучить 5-ту Евню із 7-ою — хідник такий щербатий, кошлавий, повибиваний, ніяк не нагадує великого міста. День холодний, мокрий, вітер дошкульний. І, а тут біля муру такий собі маленький вуличний кармик — все його багатство декілька скриньок дещо прив'ялих помаранч, почорнілих бананів і кошик блискучих, червоних яблук. Біля крамнику — такий собі зовсім звичайний, старий вуличний продавець — жид у витертому халаті. Червоні, сльозаві, маленькі очі, від холоду очі й червоні, порепані руки. Мені чомусь, не знаю сама чому, прийшла охота купити яблуко. Я підійшла до крамнику. Мої очі зустрілися з його очима: старими, втомленими, зачервоненими... і в цих очах заціввіла усмішка. Непідфальшована, щира усмішка, так, немов ми зналися довгі-довгі роки...

— Ну, ви хочете яблуко? (як це він —вичитав з мого погляду, адже я не сказала цього вголос!). Ну, я маю для вас, спеціяльно для вас дуже гарне яблуко".

— Він вибрав з кошика дійсно найкраще, червоне яблуко, дбайливо витер його, загорнув у тонкий папірчик, поклав у паперовий мішечок і подав мені, як якусь цінність.

Увесь час він усміхався сво-єю добрячою, непідфальшованою усмішкою, і кожному рухові цієї мікроскопічної трансакції надавав важности великої справи. Це мусусь зворушив мене — може своєю вбогістю, а може тим, що йому напевно було дуже холодно (в нього уста посиніли й дрижали) — і я, щоб щось сказати, промовила: „Алеж сьогодні холодно, правда?".

Малі зачервонілі очі зупинилися на моєму теплому хутрі (крім цього, я щойно вийшла з теплого приміщення і це було помітне на моєму обличчі), і він відказав, без тіні злоби, добродушно, немов би говорив до малої дитини: „Ну, хто сказав, що холодно? І як не сором такій молодій особі сказати, що холодно?"

— В цій хвилині я забула про те, що я у великому Ню Йорку, і мені видалось, що я йду до школи десь у Бережанах чи Тернополі, а вуличний продавець — Берко чи Мошко, що знає мене „від колиски", подає мені яблуко і питає, як мені йде наука...

— Той самий старий Берко чи Мошко, який, коли побачить мою матір, кличе здалеку: „Ну, пані директорова, ходіть сюди, я маю щось для вас, спеціяльно тільки для вас... ну, дайте переторгувати, будь ласка, тут для руку".

— Той самий старий вуличний продавець у витертому, полатаному каптані, що від ранку до ночі — дощ чи мороз — стоїть біля свого вбогого краму..., і „йому не холодно"...

— Я несла червоне „спеціяльне для мене" яблуко і думала: „Щож, він і там, дома, не був рідним елементом, був пришельцем на нашій землі, іноколи навіть недолюблюваним, іноколи легковаженим, та проте він був типовим явищем, до якого ми звикли, був складником, однією з дрібних рисок, які малювали картину нашого побуту. Цей тут є фрагмент минулого, яке вже не існує, хіба тільки у спогадах... А втім, він говорив нашою рідною мовою, а це теж багато важить"...

Моя подруга раптом увірвала своє оповідання:

— Ні, я не вмію цього пояснити. Тут немає якихось логічних заложень. Це прямо сантимент... може наївний, може навіть хтось назве недоречний, але цей „смішний епізод" — це, мабуть, найсильніше враження з поїздки до „Метрополії".

Вона дивилась на мене дещо збентежено й дещо допитливо: „А як ти думаєш?"

Те, що я могла їй сказати, звучало менш-більш так: цей „смішний епізод" не буде аж такий недоречний, коли візьмемо до уваги, що ми — хоч часто до цього не хочемо признатися — завжди підсвідомо шукаємо слідів минулого. Що ми — хоч часто цьому заперечуємо — підсвідомо тужимо за дрібними, мініятюрними, притаманні нашому там побутові. Що ми — хоч на око достосувались до нових умовин — підсвідомо ловимо кожен найменший фрагмент минулого. Во людська вдача така дуже химерна: вона завжди — чіпається ниток, які стелиться від тепер до колишнього у минуле — звідділя туди — у молодість, в дитячі роки...

І тому червоне яблуко, куплене у старого, вбогого вуличного продавця на нюйоркській вулиці, має магічну силу перенести вас у ваше рідне містечко чи місто...

СВОБОДА SVOBODA
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. — Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65c.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і мони ордери висилати на: "Svoboda".

У МЮНХЕНІ

ОСЕРЕДОК УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІГРАЦІЇ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

тупного дня, 1-го березня, на цвинтарі під час похорону проф. Ю. Студинського. В обидвох випадках вражала її — можна сказати — еміграційність, не щодо вигляду, але щодо стану. Складалось враження, що ця група українських емігрантів уже має своє місце і, властиво, під цим оглядом нічим не різниться від добре загосподарованого оточення. Але стан нашої мюнхенської громади вражає тим, що на цих двох зібраннях цілком не видно було юнацтва і дітвори, від якої роїться у наших церквах в Америці і Канаді.

Сумну перспективу представив ред. Зенон Пеленський у розмові на цвинтарі, який — за його словами — є тепер чи не найчастішим місцем зібрання місцевої української громади. Майже кожного місяця, якщо не тижня, там когось відпроводжають, там зустрічаються та думають, хто буде черговий.

Проте, це ні в чому не впливає на замітну вітальність цього політичного центру української еміграції в Европі, на її бадьорість, навіть життєрадісність, на її ініціятивність та її — можна б сказати — силу резистансу. На це ми мали багато фактичних доказів.

Наші спостереження і враження з Мюнхену зреасумуємо в „підсумках і висновках" на закінчення цієї серії „европейських" статтей. Але, згадуючи про коротку зупинку в Мюнхені, хотілося б звернути окрему увагу на дві установи, до яких ми маємо не тільки українське, але й американське відношення. Маємо на думці Европейське Представництво ЗУАДК та „Радіо Свобода".

Знайомство з одною і другою установою насуває приблизно такий контраст, як „Емпаєр Стейт Билдінг" в Ню Йорку та кількаповерхова каменичка в його сусідстві, при чому тією малою кам'яничкою є, на жаль, Представництво ЗУАДК.

„Радіо Свобода", з яким нас докладно познайомив голова українського відділу ред. Михайло Добрянський, є могутньою установою з кожного погляду. Але цікаво, що при всій своїй американськості, принагідний відвідувач може набрати враження, що ця установа майже українська, бо українці там на кожному кроці. Пост шефа загальної інформації займає наш добрий знайомий Моріс Дяковський з Канади, що свого часу започаткував був на курсах українознавства на „Союзівці" тепер уже продовжувану „школу" виробу бандур. Свого захоплення бандурою він не втратив і в Мюнхені, бо й там має групу молоді, яка виробила собі бандури і на них грає. Функцію зв'язкового для українського і білоруського відділів виконує наш добрий знайомий, нюйоркчанин Микола Герус. В українському відділі, крім шефа ред. Добрянського, працюють ред. Зенон Пеленський, Емма Андієвська, дружина зліквідованого большевиками письменника Майка Йогансена та ряд інших кваліфікованих сил. Але ви можете піти до кожної кімнати, до кожної редакції, бібліотеки, до кожної ляборaторії чи бюра, заговорити українською мовою і бути певним, що в цій же мові дістанете відповідь. Можливо, це перебільшення, але таке склалося враження.

Коли ж мова про Представництво ЗУАДКомітету, то більшість наших громадян признає його величезну і незаступну вартість, також престижеву. Але з тією вартістю представництва аж ніяк не йде впарі його практична оцінка, себто опіка і підтримка збоку нашого громадянства. Про різні досягнення цього Представництва в рямках праці нашого ЗУАДК на широкому міжнародному форумі вже не раз була мова, також на шпальтах „Свободи". Ця праця продовжується й сьогодні, але мінімальними засобами, бо — подумаймо кожний про себе — коли і скільки ми пожертвували на цілі і працю ЗУАДК?! Якщо цими нашими мінімальними засобами все ж таки пощастило досі вдержати Представництво ЗУАДК в Европі, то це, у першу чергу, завдяки аж до самозаперечення жертвенній праці директора п. Михайла Рудка та його двох співробітників.

Усі наші українські й американсько-українські справи і проблеми мають у Мюнхені свій відгомін, часом викривлений, та відповідну увагу. На тему цих справ висловив дуже характеристичну думку один із наших мюнхенських діячів, кажучи: „Ще 15 чи 10 років тому ви там, в Америці, дивувались, чому і за що ми тут в Европі чубимось, а тепер навпаки, ми тут в Европі ніяк не збагнемо, за що ви там, в Америці, за чуби тягаєтесь". Він не одинокий, що так думає. Сподіваємось, що деяку відповідь на це можна буде дати, приглянувшись ближче нашим справам з европейської перспективи.

(В черговому числі: ПІД МУРОМ ГАНЬБИ)

О. сов. Андрій Пеленський

(24-ліття від смерти великого громадянина Стрийщини)

Народився Андрій Пеленський 3 лютого 1864 р. в міщанській родині в Комарні коло Львова. По скінченню студій та висвяченню на священика призначений на парохію в Книгиничах Рогатинського повіту, де був до кінця 1910 р.

В повноті сил з любовю до свого враз із дружиною Меляніею, з дому Раковських, ідуть в нарад з посвятою, щоб його підносити.

За його почином розпарцельовано два фільварки в Книгиничах і в Загір'ю між селян.

Подружжя Пеленські мало чотирьох дітей: Зиновія, Анну, Дам'яна і Юрка.

В тім часі в Лисятичах опорожнилася парохія, яка через зміни адміністраторів підупала. І хоч було дві читальні Просвіти, молочарня, Сокіл, каса Райфайзенка й інші установи то відчувся всюди брак проводу й авторитету.

При кінці 1910 р. на усну просьбу делегації громади Митрополит Слуга Божий Шептицький призначив пароча о. Андрея Пеленського з весною в 1911 р. до Лисятич.

І став новий парох до праці з досвідом, що вже в короткім часі було видно в кождій ділянці. Він сам був взірцевим господарем і як голова Кружка Сільського Господаря спроваджував господарські машини для спільного ужиткування, селекційне насіння, расових розплідників худоби і свиней, організував повітовий збут худоби і свиней.

У всіх товариствах і установах повітових брав активну і провідну участь.

А їмость була щира, добряча, до всіх прихильна і жіноцтво, молодь і старші горнулися до неї, як пчоли до матки.

Не було дня, щоб на приходстві не було когось з жінок. Їмость все щось цікавого прочитала, вона навіть жіночим хором дириґувала.

В кождій радості чи смутку люди ішли до своєї паніматки, а вона своєю порадою чи розрадою всіх заспокоювала.

Найстарший син Зиновій у Львові кінчав студії і на неділю чи свято приїжджав до дому. Ішов між молодь і старших і давав доповіді на політичні чи економічні теми. Молодший Дам'ян був гімназистом в Стрию. Також ішов між молодь до читальні, але він був тихої вдачі і придержувався пластового закону: не пити, не курити, і щодня щось доброго зробити.

В 1914 році в 100-ліття народження Т. Шевченка на Ювілейний Здвиг до Львова з'їхались всі „Соколи" і „Січі", щоб здати іспит зі своєї зрілости.

Почалась війна. Всі військові пішли на війну, лишилися старці, жінки і діти.

У вересні москалі вдираються до Галичини і заливають край. Парох з родиною виїхав до Відня. З 1915 р., коли москалів вигнали з Галичини, вернувся він досела.

І тепер наш парох всім, чим міг, помагав та боронив громаду від різних напастей і драчок.

І прийшов історичний 1918 рік. Австрія розпалась, і всі народи стали себе усамостійнювати. І наш нарід під проводом своїх провідників на 1-го листопада перебрав в свої руки владу. Та поляки виступили з війною. Зібрали на заході велику армію, і нам, як кажуть, втриматись не було сили. Одна часть галицької армії подалась за Збруч, а друга до Чех.Галичину зайняли поляки.

По зайняттю Галичини вшехпольські розбещені боївки почали нападати на наших провідників. Напали на першого, великого духом, щирого та незламного сина України о. Остапа Нижанківського та в ганебний звірський спосіб замордували. Були видали вже вирок і на о. Пеленського, та один поляк з Кракова, що був в селі директором дібр кн. Любомірського, вночі скрито сам перестеріг о. пароха, щоб ховався, бо можуть кождої хвилі наскочити польські банди.

Парохіяни фірою відвезли свого пароха до лісу в Дрогобицькому повіті і намістили в знайомого побережника українця. Побувши там пару днів, вночі переїздив в друге місце.

І так, лісами тяглась та мандрівка два тижні, поки о. Пеленський не добився до Комарна, а звідтам до Львова, де кривcя пару місяців.

Пані Пеленська переживала вдома велике горе. Два сини

о. сив. Андрій Пеленський

пішли з армією за Збруч, Зиновій сидів у Львові, а мати з дочкою вдома журилась, молилась та плакала.

Коли вона дістала жалісну вістку, що її син, наймолодша дитина Юрко, в чотирикутнику смерти від тифу загинув, не витримало серце материнське і перестало битись навіки. Заплакали громадяни за своєю паніматкою та й зробили великий похорон. З 5-ох церков прийшли братства з процесіями, з'їхались священики і хори, а народу з довколишніх сіл і міст була маса.

Всі відпровадили свою добродійку на вічний спочинок.

Був на похороні о. парох все те чув і бачив, але з одного мешкання нікуди не виходив, щоб ніхто його не побачив.

По якімось часі, коли вже були певні, що загроза минула, вийшов наш парох на світ Божий, прибитий долею, постарілий, зігнутий. І думалось, що по такім пережиттю о. парох відкажеться від всякої громадської праці.

Та прийшовши до себе, зрівноважений духом, з подвійною енерґією береться до праці. Першим кроком була відбудова знищеної мурованої церкви. По скінченню відбудови церкви будується на просторій громадській площі величавий мурований поверховий Народній дім з великою театральною залею, з бальконом і численними малими залями, в котрих примістились читальня, кооператива, каса Стефчика і інші товариства та установи. Районова молочарня і кружок сільського господаря оживили свою працю. Присілок Луги побудували собі читальню і школу, а пізніше і церковцю.

Громада, згідно з передвоєнними, затвердженими плянами перевела меліорацію і осушено 2.000 моргів підмоклих пасовиськ, поля і сіножатей.

Багато молоді взялось до науки і ремесла. Щоб їм улегшити доїзд до Стрия, вистаралась громада в дирекції залізниць у Львові, що проти Лисятич зроблено перестанок!

Громада дала площу під будову, зробила насип під перон і коштом 6.000 зл. побудовано будинок на перестанок. Молодь щодня цілими групами спішила рано до поїзду, а вечером домів.

Родина о. пароха в той час побільшилась, але розійшлась. Зиновій був жонатий, і як посол до польського сойму жив у Львові. Дочка Анна вийшла заміж за суддю Н. Бісика, що працював в Переворську. Дам'ян також жонатий, був інженером хеміком, жив у Львові. О. Совітник жив сам, з челяддю, а з ним жив на приходстві від 1921 р. сотрудник, нежонатий о. Стефан Метельський.

о. Метельський провадив парохіяльну канцелярію, касу Стефчика і обслуговував 3 церкви в П'ятничанах, Пукиничах і Лугах Лисятицьких та вчив релігії у школах. о. парох Пеленський мав дві церкви в селі, провадив своє взірцеве господарство та всім інтересувався: справами громади, товариств місцевих і повітових, в котрих був активним членом і в проводі.

В першій світовій війні згоріли в селі два шкільні будинки, і діти вчились у винаймлених домах. Тодішнє бюро відбудови зажадало посвідчення від шкільного інспектора, що школи у війні спалились. Інспектор вшехполяк видав опінію, що „в Лисятичах не було школи, щоб спалилась" ...

Бюро відбудови стримало видавати матеріял, а люди зневірились і не будували.

Та з часом переконались, що полякам байдуже те, що 500 шкільних дітей мучаться по звичайних домах.

Громада вирішила громадським коштом будувати школу. І при сильній волі збудовано велику поверхову школу, 54 м. завдовшки і 10 м. завширшки, в котрій є 10 великих шкільних заль, 2 канцелярії і 6 кімнат-мешкань для 3-ох учителів.

Так під добрим проводом о. пароха з року на рік підносилась громада, район і повіт.

Був це провідник великого ума, сильної волі, з багатим досвідом, щирий патріот, з високим авторитетом, перед котрим і вороги мали респект.

Восени в 1939 р. гітлерівсько-німецькі війська блискавично напали на Польщу і до трьох тижнів цілком розбили, і німецькі військові частини зайшли аж до Лисятич. Побувши два дні,сказали, що прийдуть большевики, а вони відходять за границю Сян.

По відході німців, надходили понурі обдерті совєтські бійці, а за ними комісари та й почали всюди свою руїнницьку роботу.

І побачив це о. парох, що не життя з ними і що його чекало, та лишив все, тільки з валізою в руках тихо виїхав до Львова, а звідтам до Перемишля, де вже сини на нього чекали.

На другий день большевики всюди за ним питали й шукали, та його вже на цій стороні не було.

Намістились вони в Люблині, де о. совітник, прибитий горем, хворий, проживши один рік, 16 грудня 1940 р. помер, де і спочиває на чужій землі ...

В 1941 році, коли вже Львів був вільний, а німці зайняли цілу Україну, вернулися до Львова сини з родинами, та плянували, що у відповідний час перевезуть батька на рідну землю та зложать побіч мами в гробівці в Лисятичах.

Та не так сталось, як думалось. По недовгім часі помер передчасно на атаку серця Зиновій та спочиває на рідній землі у Львові.

Пізніше треба було ладитись знов покидати Львів.

При кінці 1943 р. вернувся зі заходу з Переворська суддя Микола Бісик з родиною до рідного села, бо на заході польська „боювка" нападала на наших.

Той Бісик, старшина УСС, колись мужчина як дуб, вернувся згорблений, прибитий напівспаралізований. І коли ми в липні 1944р. покидали рідні землі, я ще з ним попрощався, не знаючи, що вже навіки. Бісик був хворий, нікуди було йому рушатись.

Як я по роках довідався, то він 1945-го року помер і спочиває в віднім селі Угерсько, тепер Яблонівка. Одинокий їх син Юрко пішов в УПА і там загинув, а Анна десь там сама животіє.

Дружина Зиновія виїхала зі Львова, опинилась в Америці і живе при дочці Лідії Паславській. Дам'ян зі жінкою Ольгою живуть в Німеччині, він працює як інженер-хемік.

Вже минуло 24 роки, як не стало між живими великого громадянина пароха Лисятич та діяча Стрийщини. Розійшлась по світі його родина, залишились діла добрі, незабутні, про що згадав я в цих стрічках, тихим не злим словом на вічну пам'ять!

М. Данилишин

ВИСТАВА МИХАЙЛА АНДРІЄНКА В РИМІ

Мистецька ґалерія Іль Біліко при Віа Анджельо Брунетті влаштувала від 16 січня до 6 лютого 1965 року виставу нашого відомого мистця, в якій виставляли твори різних років від 1922 до 1964. Каталог містить передмову французькою мовою пера П'єра Куртйона, відомого критика. Біографічні нотатки і назви творів подані італійською мовою. П'єр Куртйон каже про нашого мистця таке:

„Є малярі — як, прим., Ліціні — які не дбали, не скажу, про свою славу, але попросту про розголос. Михайло Андрієнко є один з таких. Цей українець, уроджений у Херсонесі 30 грудня 1894 р., ніколи не вганяв за успіхом. Він не висувався вперед нахабним запитом: Чи ви мене оглядали? Навпаки завжди давав докази надзвичайної скромности.

Андрієнко має свою робітню в глибині вулиці Вожірар, одної з найдовших артерій Парижу. Серед стосу полотен, нотатників і папок, стільців і витертих канап, на які просівається світло крізь шибки вікна від подвір'я, мистець виглядає, немов фантастичний П'єро, що виніс з російських холодів якусь, не знаю як її назвати, ностальгійну вразливість, а в очах відблиск білої кори беріз з-над Дніпра. Ця людина невеликого росту, з сідою головою має обличчя з делікатною шкірою і сумними очима, що блідо всміхається. Його бачать у Парижі, як просмикується попри мури, йдучи тихими кроками, немов невеликий дух, що вихопився з дому Карамазових.

Андрієнко почав малювати в гімназії в Херсоні. Після одержання диплому правника в університеті в Петебурзі він виставляє в цьому місті десь в 1915 р. картини з нахилом до кубізму. Дальше в роках 1918-19 малював декорації в Камерному Театрі в Одесі, а два роки пізніше в Королівській Опері в Будапешті (до „Мільйонів арлекіна"). Прибувши в Париж у 1923 р., Михайло Андрієнко виставлявся серед „Наднезалежних" тоді серед розцвіту того сальону аванґарду. Він переходить тоді від по-кубістичних композицій до конструктивізму і дальше сюрреалізму. Його малярська фактура досить надзвичайна, з додатком деколи то піску то ґіпсу, це все в ґамі кольорів, де домінує зелена, як можна було бачити в його паризькій виставі в ґалерії Гавстон-Бравн.

У всьому, що зробив Андрієнко, є особливе шукання рівноваги у відношенні до форм, яким наш маляр, що є теж сценографом, надає надзвичайного ритму: розгортанням у просторі, виводженням спіральоїдів, протиставленням, накладанням та рухами підіймання і сходження (Андрієнко як і Шлеммер має нахил до комплексу сходів). Мистець кидає свої комбінації на полотно або на пано. З далеких з'яв виринають сплети з прогалинами у внутрішній світ мовчанки. Помножені перспекти в и відкриваються. Андрієнко започатковує це, що я був би схильний назвати акробатичним кубізмом.

Я маю в себе невелике полотно Андрієнка. Закрутки (волюти) у зелених і блідо синьо-пурпурових тонах викликають в уяві щось у роді жонґлювання ґеометричними фігурами в просторі. Це є сонатіна маляра, призвичаєного до сцени, що оставав досі в тіні прожекторів, але виходить нараз з темряви, щоб показати творчу вартість в цій ґалерії, де вдарила для нього година справедливости. Ніна Малістта представляє його публіці в Римі".

В біографічних нотатках ще згадано, що Андрієнко живе в Парижі від грудня 1923 року. Виставляв у „Наднезалежних" в роках 1930-38, в Осінньому Сальоні, серед „Незалежних", у „Салоні сучасних портретів" в роках 1936-37-38, в групових виставах „Арт абстре", „Пріме дженераціоні" в Ст. Етієн і в Парижі в 1964 р. В цьому ж році була індивідуальна виставка в ґалерії Флоренс Гавстон-Бравн.

Кубізм і конструктивізм займав його до 1929 року. Після 1929 р. пройшов через сюрреалізм, фіґуративний реалізм і повернув до абстракції в 1958 році. Твори його в таких музеях:

Один кольляж в 1927 р. набула Національна Бібліотека у Відні. Дві макети знаходяться у театральнім відділі Вікторія-Олберт Музею у Лондоні. Одну „Мертву природу" набула Державна збірка Франції в 1947 р. П'ять полотен є в Національному Музеї у Львові на Україні. Вісім проєктів сцени і костюмів є в Бібліотеці Арсеналу в Парижі. „Композицію" з 1922 р. набула Франція в 1964 р. для державної збірки.

В каталозі є чотири репродукції творів. Список виставлених творів у Римі виказує 40 творів.

Роман Пачовський

В АМЕРИЦІ І В СВІТІ

В БЕОГРАДІ ВІДБУВАЄТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ 10-ох „невтральних" держав, скликана юґославським диктатором Тітом для винайдення формули, на основі якої можна б завести мир у В'єтнамі. У тій конференції беруть участь Альжир, Цейлон, Куба, Етіопія, Гана, Індія, Малі, Тунізія і Юґославія. Афґаністан і Кіпр є „обсерваторами".

У ЛОНДОНІ АРЕШТОВАНО 52-річного старшого інженера Франка Клифтона з міністерства летунства і сержанта Пітера Аллана під закидом шпигунства — напевне у користь Совєтів. Клифтон викрадав пляни ракет.

НЕЗАКІНЧЕНА ТВОРЧІСТЬ

З приводу літературного вечора присвяченого пам'яті Миколи Матієва - Мельника

Сповняться сімдесят п'ять років від народження поета, письменника, пламенного патріота, вояка й педагога — Миколи Матієва - Мельника. Цю річницю відзначать літературним вечором в ЛМКлюбі в Ню Йорку.

Якби письменник досі жив, то його принос-дар до скарбниці української літератури можна б уважати за повний, бо кільканадцять років цілоденної праці емерита надолужили б дорогоцінний час, витрачений на вдержання родини й поправку шкільних задач в умовах польської окупації, воєнного лихоліття й після воєнної скитальщини. Та Микола Матіїв - Мельник вже 18 років спочиває вічним сном на цвинтарі в Ню Гейвені, Конн.

Скільки цінних творів міг би ще він дати? Перед нами заспів до „Гідальга" — одної з останніх його поем:

> Неси мене, залізний, дикий коню,
> Неси з вітрами крізь чужі світи —
> Як вже не стало шпади у долонях,
> То треба в бій нам голіруч іти.
>
> Неси ж мене під трубадурське сальто —
> У келиху життя ще жар на дні:
> Сміється зозом з мук твоїх Гідальго
> І зір ясних шукає в далині ...
>
> Філістри хай собі сміються й Санчі,
> Що вже не стало й п'яді в нас землі —
> Ні, братчики, садів своїх з Ламанчі
> Вже не забути нам до скону лі
>
> Ні тих хаток на пагорбах зелених,
> Ні золочених на церквах хрестів,
> Нам ще мажором дзвонять кантелени
> І Монсальвач горить серед лісів.
>
> Нам ще полощуть очі рідні роси,
> Ще в ніздрях досі піль вечірній дим,
> І п'янить нас чабрій на золотих покосах
> І сниться на коні вогнистий Херувим.

Ось психологічний автопортрет автора, образ його ідеї, наснаги й настанови. — Хто сказав би, що така людина в неціпий рік пізніше буде вже потойбіч земного буття?

В закінченні — про ніде недрукований, може взагалі нікому невідомий твір цього автора. Напередодні свого виїзду за океан поет читав мені уривки своєї віршованої епопеї наших днів — щось як „Попіл імперій" Юрія Клена. Читання тривало доброї півгодини, і був час скласти собі образ і про ідею і про засоби реалізації задуманого твору. Я не знав, чим більше захоплюватися: високими зльотами спостерігача, широченним діяпазоном етично - моральної проблематики, чи євангельськи - справедливим присудом для порушників Божого порядку на землі.

Від родини покійного поета довідуємося, що про такий твір вона ніколи не чула. Може тримав перед нею в тайні, може, в приступі депресії цей твір знищив ... Сяк чи так: іменно цей твір найвірніше характеризує і життя і творчість Миколи Матієва - Мельника, що залишається незакінченими..

О. Гайський

П. С. Родина пок. Миколи Матієва - Мельника робить усі можливі заходи, щоб видати повне видання його творів. Знаючи, що багато його віршів, оповідань, новель, перекладів і статтей розсипані по різних передвоєнних журналах, часописах та альманахах, родина поета просить всі українські Видавництва, часописи, музеї як теж і приватних збірщиків зголошувати твори Миколи Матієва - Мельника на адресу:

Mrs. Maria Melnyk, 6086 State Rd., Parma 34, Ohio

З життя Т-ва Плекання Рідної Мови

Після двох організаційних зібрань у Вінніпезі 6-го листопада й 12 грудня відбулися в Оттаві 16 грудня 1964 р. установчі збори новооснованого „Товариства плекання рідної мови". На них обрано Президію Товариства в складі: К. Біда, Оттава — президент; Яр. Рудницький, Вінніпеґ — заступник президента й редактор видань; С. Мухин, Вінніпеґ — секретар-скарбник.

11-го січня 1965 в приміщенні Оттавського університету відбулося інавґураційне зібрання Президії „Товариства плекання рідної мови", на якому продискутовано проєкт статуту Товариства, що його опрацював д-р М. І. Мандрика з Вінніпеґу. Щоб наладнати зв'язки між українськими скупченнями в країнах вільного світу створено Президіяльну Раду Товариства, в склад якої ввійшли як представники Европи, Америки, Австралії й Нової Зеляндії такі особи: П. Зайцев, Мюнхен, Західня Німеччина; В. Свобода, Лондон, Англія; Ю. Шевельов, Ню Йорк, П. Ковалів, Вашинґтон ЗДА; Є. Онацький, Буенос Айрес, Арґентина; пані Ол. Павлишин, Брісбейн, Австралія. В складі Контр. Комісії затверджено: М. І. Мандрику, Ольгу Войценко, Вінніпеґ і В. Волицького, Торонто. Осідком Товариства назначено місто Вінніпеґ у Канаді (адреса: 3597 Ста. Б, Вінніпеґ 4, Ман.).

На зібранні в Оттаві дня 3. 3. 1965 намічено дальшу діяльність товариства та прийнято до відома появу другого числа „Слова на сторожі" з статтями К. Біди, П. Ковалева, Б. Білаша, О. Войценко, А. Вовка, В. Волицького й ін. Рішено приступити до редаґування третього числа, що має появитися восени 1965.

Ольга Мак

ВОНО ЗНОВУ ОЖИВАЄ

СЦЕНА НА ОДНУ ДІЮ

(3)

Ява VI.

ШЕВЧЕНКО *(не перестаючи сміятися)* „Ми!" Як вам це „ми" подобається?

ТАРНОВСЬКА *(немов не чує. До льокая)*: Степане, скажи Антонові, щоб проїхався ступою. Нехай гарячі коні на морозі не стоять. Можеш і ти з ним їхати. Прийдете по мене за годину.

ЛЬОКАЙ: Слухаю, пані! *(Відклоняється й виходить)*

Ява VII.

ШЕВЧЕНКО *(ляскає себе долонею по чолі)*: Алеж з мене господар! Вибачайте, кумасю, мою недолугість бурлацьку. Я зовсім очманів од радости. До мене ж жіноцтво в гості не ходить, то я й той ... Прошу покірно сідати *(підсуває стілець)*. Роздягатися не раджу, бо я й сам, як бачите, у свиті. Але муфту вашу дозвольте взяти ... *(Бере муфту й несе до вішака. Тут зупиняється над кошем. Заглядає до нього, нюхає і з дитячою радістю гукає)*: Матінко моя, та тут такого добра, що мені й на місяць вистачить! .. Булочки, сухарці, марципани ... М-м-м-! .. А-а, і мої улюблені кремові равлики! .. Ну й кума! Ну й янгольська душа! .. Дайте ж мені ще раз вашу ручку поцілувати *(біжить до Тарновської, кілька разів цілує їй руку, а потім, не витримавши, цілує в лице й уста)*. Отак вам дякую, голубочко сизокрила, отак! ..

ТАРНОВСЬКА *(боронячись, із досадою)*: Та годі бо вам! Одужуйте скоріше — і біжіть Бльонда поцілуйте. Кремові равлики він вигадав, а не я.

ШЕВЧЕНКО *(злякано махає руками)*: Цур-пек! Той хитрий німець багато дечого вигадав, і кремові равлики один у Петербурзі робить. Але цілувати його — все одно, що цілувати торбу зі старим салом: у нього пика ще бридкіша, ніж моя тепер.

ТАРНОВСЬКА *(сміється)*: Господи, Тарасе Григоровичу, ви ,як були дитиною, так дитиною й залишилися! ..

ШЕВЧЕНКО: А ви, кумасю, як засміялися, то наче сонце в мій барліг принесли! Смійтеся частіше, дорога: вам воно нічого не коштує, а мені — радість.

ТАРНОВСЬКА: Дивлячись на вас, плакати хочеться, а не сміятися. Вже втретє, а ви не відповідаєте. Сядьте ж урешті-решт! *(Шевченко бере другого стільця і сідає навпроти Тарновської)*. Тепер оповідайте: що каже лікар? Вас лікує де Барі?

ШЕВЧЕНКО *(легковажно)*: Де Барі. А що він казав, то я не дуже то й уторопав. Здається, серце і ревматизм. Записав мені мікстуру і наказав з дому не виходити. От і сиджу десятий день знову в арешті *(поглядає на Тарновську і починає нервово затирати руки)*.

ТАРНОВСЬКА: І після того краще вам?

ШЕВЧЕНКО *(неуважно, зайнятий іншою думкою)*: Часом краще, часом гірше ... *(Раптом палко, благально)*: Кумасю, голубочко, дозвольте мені вас намалювати! .. *(Не чекаючи згоди хапає олівець і розкриває альбом)*.

ТАРНОВСЬКА *(захищаючись руками)*: Нічого не дозволяю! Я не прийшла до вас позувати — прийшла довідатися про ваше здоров'я! А коли не хочете нічого казати, — зараз іду геть!

ШЕВЧЕНКО: Ну, кумонько, не будьте такі! Прошу вас! Я вам усе-усе розкажу, лише сидіть смирненько. Благаю вас! Малюючи, мені й говорити краще.

ТАРНОВСЬКА *(зідхає безнадійно)*: Дзига з вас, куме, а не людина! .. Гаразд, малюйте вже, але оповідайте, бо, далебі, піду геть!

ШЕВЧЕНКО: Та нема чого оповідати, кумасю, їйжебогу! Але коли ви вже так хочете, то розказуватиму. Лише, будьте ласкаві, пересядьте сюди *(відсуває трохи стілець)*. Так ... Голову поверніть отак-о! .. Плечі — так ... *(Бере Тарновську то за голову, то за плечі, повертає, нахиляє, поправляє їй шапочку і кучер, що висмикнувся з-за вуха. Відходить і знову поправляє)*. Ще трошки ... Так ... Тепер трохи сюди ... Добре! .. *(Бере альбом, олівець і сідає на попереднє місце)*. Чудово! .. Тепер можемо розмовляти. Питайте.

(Шевченко впродовж дальшої розмови малює. Часом витягає руку з олівцем і робить виміри, що не зовсім приємно вражає Тарновську.)

ТАРНОВСЬКА: Та що ж питати, коли ви нічого не відповідаєте. Хочу знати все про вашу хворобу. Задля неї я до вас і приїхала.

ШЕВЧЕНКО: Задля хвороби? А я, грішний, думав, що заради мене! ..

ТАРНОВСЬКА: Облиште жарти, Тарасе Григоровичу! Я вас цілком поважно питаю: що з вами?

ШЕВЧЕНКО: Та мені вже, правду сказавши, обридло про хворобу говорити. Хто не прийде — знай лишень про хворобу випитує. Так неначе у світі більше нічого не існує. Ну, але коли ви вже такі цікаві, то я вам скажу: мабуть, мене оце прокляте петербурзьке повітря душить. Отут *(показує на груди)* мов би хто кілка забив. Болить безугаву. Часом менше, часом більше, але не перестає ні на годинку. Ось вибіжу цими сходами *(показує на двері, що ведуть на антресолі)* — вже болить і повітря бракує. Розсерджуся чого — також болить, вип'ю зайву чарку — знову болить ...

ТАРНОВСЬКА: То не пийте.

ШЕВЧЕНКО: Еге ж, „не пийте"! Ще порадьте не гніватися, не радіти, по сходах не ходити і петербурзьким повітрям не дихати... Тоді вже довго житиму...

Тиждень Українського Студента в Іллінойському університеті

Врученням Англомовної Енциклопедії Українознавства, подарованої очолюваним п. М. Олеком Окружним Комітетом УНСоюзу в Шикаґо, президентові д-ві Д. Г. Генрі, студенти Іллинойського Університету в Урбані розпочали Тиждень Українського Студента в цьому 30 000-му університеті. Зліва до права, голова Української Студентської Громади в Урбані, Джеймс Фостер, Стефанія Меркело, Мирослава Голубець та президент Іллинойського Університету д-р Д. Г. Генрі.

8-го березня делеґація Української Студентської Громади при Іллинойському Університеті в Урбані зустрілася з президентом цього університету, д-ром Д. Г. Генрі. На початку інтерву голова УСГ-Урбана, мґр Джеймс Фостер, вручив д-рові Генрі Англомовну Енциклопедію Українознавства, подаровану Українським Народним Союзом і передану для цієї цілі Шикаґівським Окружним Комітетом. Цей патріотичний жест ще раз підтвердив довголітню традицію УНСоюзу в розповсюджуванні української культури поміж американськими науковими колами.

Зустріч з президентом Генрі офіційно заініціювала Тиждень Українського Студента, який відбувається в Іллинойському Університеті в Урбані від 14-го до 20-го березня цього року. 14 -го березня в університетській ІМЦІ відбулася Українська вечеря із борщем, голубцями, вареника. ми і узваром. По вечері, в якій брали участь коло 300 професорів і студентів, був мистецький вечір, в якому були виступи маестра Григорія Кипастого з бандурою і танцювальний гурток МУН з Шикаґо. В окремій залі була виставка картин відомого в американських колах маляра, проф. Миколи Брицького. 16-го березня відбулася доповідь проф. Василя Дмитришина п. н. „Від Берестя до Галичини". Проф. Дмитришин є „гостем-професором" в Департаменті історії.

Тиждень Українського Студента має закінчитися українською Архиєрейською Літургією, відправленою Всеч. Єпископом Ярославом Габром в сослуженні численного духовенства 20-го березня ц. р.

О. С.

Різдвяний Вечір в Сан Дієґо, Каліфорнія

Більшість країн відзначало Різдво у традиційно - зимовій „декорації", то сонячне Сан Дієґо (південна Каліфорнія) була удекорована пальмами та квітами. Невелика, але діяльна та згуртована Українська громада, відзначала Різдво спільно, як одна нероздільна думками родина 9-го січня, і простора заля при Балбоа Парку була виповнена до краю. Розпочався Різдвяний Вечір привітом голови Української Громади п. І. Данильчука, який присутнім американцям говорив про значення цього традиційного вечора. Після спільної молитви присутні почали споживати смачні страви, які приготовили пані.

У зв'язку з запитами до місцевих українців з приводу повені у Каліфорнії та недавнього землетрусу, керівник програми звернувся до присутніх, щоб вони інформували своїх близьких, що повінь трапився в північній Каліфорнії далеко від Сан Дієґо, а про землетрус місцеве населення довідалося з преси.

Після вечері наші наймолодші розважали присутніх колядками, які вони виконали під акомпаніямент Али Свірської. Нагородивши дітей оплесками присутні почали спільно колядувати. Після колядок святий Миколай роздавав дітям подарунки та пригадував їм, щоб не забували своєї рідної мови. Програмою керував п. Олександер Скоп, який прикладає багато зусиль та часу для місцевої Української Громади.

О. Н.

Вдала імпреза

ДИТЯЧА ОПЕРА І. НЕДІЛЬСЬКОГО В НЮ ЙОРКУ

Стільки в нас імпрез менше чи більше вдалих, але найбільшою популярністю втішаються діточі імпрези і до них належить діточа опера проф. Івана Недільського „Чарівний перстень" до лібретта К. Перелісної, виставлена Українським Музичним Інститутом в Ню Йорку, в неділю 14 лютого. Опера і її виконання всім подобалися.

Імпреза почалася виступом смичкової оркестри УМІ під проводом проф . Володимира Цісика, а закінчилася діточою забавою.

В опері „Чарівний перстень" брали участь учні УМІ а саме: Л. Голюка, І. Рак, В. Семущак, С. Марко, А. Рак, К. Цісик, Л. Маґун, та Х. Слицоцька. Це співаки, а були й русалки Н. Баб'як, Г. Весоловська, Л. Дума, О. Гаврилюк, М. Гной, Р. Ґульовата, О. Длитрик, Л. Дмитрик, Х. Івануса, В. Лодзюк, З. Саляк та Н. Чума.

Постановка опери — Олімпія Добровольська, хореографія — Рома Прийма-Богачевська, мистецьке оформлення — Любомир Кузьма, музичний керівник — Евгенія Чапельська, світла — Володимир Змій.

Не буду тут давати фахової оцінки, бо я не музика, але хочу дещо сказати про ролю УМІ в житті нашої молоді.

Учителі УМІ це не тільки дуже добрі фахові сили, але в першу чергу це патріоти, які хочуть дати нашим дітям не тільки музичне знання, але любов до української музики і слова. Праця цих учителів неоцінена нашим загалом.

Малохто знає, скільки годин праці вимагає така імпреза, щоб мати такі висліди, які ми бачили в неділю 14-го лютого.

Вертаючись до самої опери „Чарівний перстень", яку виконали малі співаки-актори дісно по мистецьки, бачимо тут цю працю, яку вложили пані Е. Чапельська, О. Добровольська чи Р. Богачевська.

Думаю, що мали вони повне вдоволення зі своєї праці, бо актори вив'язалися чудово зі свого завдання.

На тому теж місці хочу підкреслити велику працю проф. В. Цісика, який зорганізував смичкову оркестру при УМІ, що насолоджує публіку незвичайно приємним виконанням вміло дібраних творів.

Молодь виїмково щиро приймає виступи цієї оркестри, як це н. пр. було на Крутянській Академії.

Згадана імпреза вдалась вповні. На неї попривозили батьки своїх дітей аж з далекого Коннектикету, Ню Джерзі та здалеку з Нюйоркського стейту.

Ніколи таких імпрез не є забагато.

Усі виступи УМІ, Молодої Думки або Новацькі Костюмівки мають велике виховне значення. Дітей, вихованих в такій атмосфері, легше пізніше знайти в суспільному житті, і не треба питатися, „де наша молодь"?

Христя Навроцька

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну кращу долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходіть точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

П'ЯТНИЦЯ, 19-го БЕРЕЗНЯ 1965 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Січ — 170 Відд. в год. 6-ій веч. в домівці УНДому. Проситься членів прибути на збори і вирівняти свої вкладки. — Д. Дидик, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Приймання вкладок від членів 397-го Відд. 19-го березня при 5020 Йорк Ровд від 7-8 год. веч. і 20 березня при 847 Н. Френклін від 3-4 по пол. — О. Штогрин, секр.

СУБОТА, 20-го БЕРЕЗНЯ 1965 р.

АСТОРІЯ, Л. Ай., Н. Й. Місячні збори Б-ва св. о. Николая — 5-ий Відд. в год. 7-ій веч. в церковній залі. Проситься членство прибути, бо є важні справи до полагодження. — Управа.

ЧЕСТЕР, Па. Квартальні збори Т-ва Т. Шевченка — 156 Відд. в год. 7:30 веч. Проситься членство прибути. — Новак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори членів 117-го Відд. в год. 6-ій веч. в приміщенні Укр. Кат. Ветеранів, 33 Іст 7-ма вул. — Управа.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Б-ва св. Юрія — 239-ий Відд. від год. 3-4 по пол. в домі Укр. Амер. Горожан при 847 N. Franklin. — Д-р В. Галан, предс., М. Ковальчук, секретар.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Т-ва Дністер — 361 Відд. в год. 7:30 веч у власній домівці, 119 Ave. A. На зборах буде вирішено багато важливих справ, тому явка членів обов'язкова. — В. Вишиваний, пред., М. Малетич, секр.

НЕДІЛЯ, 21-го БЕРЕЗНЯ 1965 р.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Йосафата — 217 Відд. в год. 2-ій по пол. в Укр. Амер. Клюбі, 292 Гудсон Евні. Буде читання Статуту Б-ва і інші важні справи. Проситься членство прибути. — В. Колданський, секр.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка — 64 Відд. в год. 2:30 по пол. в домі п. Винярського — 482 Main St. **Увага члени!** Від тепер місячні збори будуть відбуватися в третю неділю місяця (а не в суботу, як досі), о год. 2:30 по пол. — Управа.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Б-ва св. Василія — 339 Відд. о год. 3-ій по пол. в домі Укр. Громади при 3322 Н. Лавренце вул. Проситься прибути та вирівняти свої зобо'язання до Відділу. — С. Лупацій, секр.

ПАССАЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. І. Франка — 97-ий Відд. в 2-ій год. по пол. в церковній залі, 47 Говп евню. Проситься членство прибути. — Управа.

ГЕМТРЕМК, Міш. Місячні збори 20-го Відд. в год. 1-ій по пол. в церковній залі укр. кат. церкви Непор. Зачаття при вул. 11700 МекДуґал. На порядку нарад актуальні справи. — Управа.

БЕТЛЕГЕМ, Па. Місячні збори Б-ва св. Димитрія — 288 Відд. в год. 11-ій рано по Сл. Божій, Проситься членство прибути та вирівняти свої залеглі вкладки. — Д. Мушастий, секретар.

БРИДЖПОРТ, Конн. Збори Т-ва Українська Січ — 59-ий Відд. в год. 2-ій по пол. в УН-Домі під ч. 500 Галет вул. Проситься членство прибути. — Управа.

Книжки

Ів МАНИЛО

НЕНАВИСНИЙ

Напакостивши всім доволі,
Розщедривсь Вовк іклатий
не на жарт:
Віддав отарі гай і поле,
Мовляв, не буде вже сваволі,
Бо він їй — друг і брат.
Бо рід його — велик і славен,
Панує з давніх-давен...
Та від усіх Овець
Відомий рішенець:
— Хоч що нам, Вовчи,
не давай,
Ти ненависний нам, — і край!

Тут друкуємо ще одну байку **Івана Манила**, одного з найоригінальніших байкарів на еміґрації — **Журнал „Крилаті", ч. І, 1965**).

Розшуки

Шульга Прокоп Пилипович
— шукає —
БАСЕНКО МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ
Зголошуватись на адресу:
Miguel Janowski
S. L. Solano Manz. 115, Lote 19
Buenos Aires, Argentina

ТАРЗАН, ч. 5403. Зворушення Боба Кука!

— Я тепер відходжу, — сміявся Могутній. — Найближчим разом не забувайте, що і сам заживаю магічного соку!

Цим всім захвилювався Боб Кук. — Чи ви чули! Він сказав, що цей лік не можна змислами виявити!

— Людина могла б зробити маєток, використовуючи на нагороди для змагунів ... на кінських перегонах!